

İLKÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN DAVRANIŞ PROBLEMLERİYLE BAŞETME KONUSUNDA ÖĞRETMEN-PSİKOLOJİK DANIŞMAN İŞBİRLİĞİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİN KARŞILAŞTIRILMASI

Meral Atıcı*

ÖZET

Bu araştırmada ilköğretimde görev yapan okul psikolojik danışmanları ile öğretmenlerin sınıftaki öğrenci davranış problemleriyle baş etmede öğretmen-danışman işbirliğine ilişkin görüşleri karşılaştırılmıştır. Araştırma biri özel, dördü devlet okulu olmak üzere toplam beş okulda görevli 17 öğretmen ile bu okullarda görevli 6 psikolojik danışmanla nitel araştırma yöntemlerinden görüşme yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiştir.

Öğretmenler sınıflarında karşılaştıkları bazı problemlerin çözümünde danışmandan yardım aldıklarını, bunu da bazen öğrenciyi danışmana gönderme, bazen de danışmandan ne yapacakları konusunda bilgi alma ve önerilerini uygulama şeklinde yaptıklarını vurgulamışlardır. Danışmanlar öğrenciyle bireysel görüşme yanında konsültasyon hizmeti çerçevesinde problem davranışlarla başa çıkmada öğretmenle görüşme, anne babayla görüşme, aile ve öğrenciyle birlikte görüşme, öğretmene önerilerde bulunma, aile ve öğretmenlere yönelik seminer çalışmaları düzenleme, grup rehberliği gibi çalışmalar yaptıklarını belirtmişlerdir. Araştırmadaki öğretmenlerin büyük çoğunluğu danışmanla işbirliği kurduğunu, psikolojik danışmanın verdiği önerileri uygulayarak olumlu sonuçlar aldıklarını belirtmişlerdir. Bu konudaki öğretmen-danışman işbirliğini öğretmen ve danışmanlar genel olarak yeterli bulmaktadırlar. Psikolojik danışmanlar da işbirliğine gönüllü olan öğretmenlerle yaptıkları çalışmalardan kısa sürede olumlu sonuçlar aldıklarını dile getirmişlerdir.

ANAHTAR SÖZCÜKLER: Problem davranış, konsültasyon, okul psikolojik danışmanları

ABSTRACT

The purpose of this study was to compare teachers' and school counsellors' ideas about collaboration in dealing with students' behaviour problems. The study was conducted with 17 teachers and six school counsellors by using interview as a qualitative research method. Results showed that teachers

ask help from school counsellors to manage behaviour problems. They refer the child to counsellor and apply counsellor's suggestions for dealing with misbehaviour. School counsellors reported that they do consultation with teachers to help them to cope with problem behaviour, by doing individual counselling with the child, interviewing with parents, interviewing with parents and the child together, making suggestions for teachers, organising workshop for teachers and doing group counselling.

Great majority of teachers agreed that they work collaboratively with school counsellors, apply their suggestions and they get positive results. Generally teachers and counsellors seemed to satisfy with teacher-counsellor collaboration. School counsellor also emphasised that if teachers are volunteered to work co-operatively they quickly get positive outcomes in solving problems.

KEY WORDS: Behaviour problem, consultation, school counsellors

Sınıfta öğrenmenin gerçekleşebilmesi öncelikle öğrenci davranış problemleriyle etkin bir biçimde baş etmeye bağlıdır. Özellikle, ciddi düzeyde dikkat ve davranış problemleri olan çocuklar hem kendi öğrenmelerini hem de sınıftaki diğer öğrencilerin öğrenmesini engelleyen bir ortam yaratmaktadırlar (Hovland ve Smaby, 1996). Günümüzde okullarda istenmeyen davranışlarla baş etmeye daha çok öncelik verilmesiyle birlikte okul danışmanları, etkili ve üretken bir okulun etkili disiplin programlarına sahip olması gerektiğini de anlamaya başlamışlardır. Okul psikolojik danışmanlarının okulda verdiği önemli hizmetlerden biri de davranış yönetimi konusunda konsültasyon yapmaktır. Ayrıca danışmanların, okuldaki personeli disiplin modelleri ve bunların öğrenciler üzerindeki etkileri konusunda eğitime ve bu disiplin programlarının benimsenmesinde okul çapındaki kararları etkileme gibi işlevleri de bulunmaktadır (Benshoff, Poidevant ve Cashwell, 1994).

*Yard. Doç. Dr. Meral Atıcı Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü
Psikolojik Danışma ve Rehberlik Anabilim Dalı

Özellikle göreve yeni başlayan, deneyimi az olan öğretmenlerin sınıf yönetimi politikası oluşturmalarında ve bunu gözden geçirmelerinde okul psikolojik danışmanlarının bilgisi değerli olmakla birlikte, davranış problemleri olan çocukları kontrol etmek okul danışmanının sorumlulukları arasında değildir (Martin ve Baldwin, 1996). Bununla birlikte, okul danışmanları kendilerini sınıf yönetimi sürecinden tamamen ayrı tutmamalıdır. Çünkü danışmanlar, özellikle göreve yeni başlayan öğretmenler için değerli bir kaynak olabilirler (Benshoff, Poidevant ve Cashwell, 1994). Böylece, okuldaki psikolojik danışma hizmetlerinin davranış problemleriyle baş etme konusunda çok önemli etkilere sahip olduğu söylenebilir. Nitekim, öğrenci ve öğretmenler, sınıftaki davranış ve tutumlarını geliştirmek üzere rehberlik hizmeti alan öğrencilerin davranış ve tutumlarında anlamlı derecede olumlu değişimler (hem negatif hem de pozitif tutumları olan gruplarda) olduğunu dile getirmektedirler (Myrick, Merhill, ve Swanson, 1986).

Benzer biçimde, Baker ve Gerler (2001) okul danışma programlarına katılan öğrencilerin, katılmayanlara göre anlamlı derecede daha az istenmeyen davranış gösterdiklerini, okula karşı daha olumlu tutumlar geliştirdiklerini ortaya koymuşlardır. Bir diğer deyişle, öğrencilere verilen danışma hizmeti sınıftaki sorunları azaltmaktadır. Böylece danışma birimleri, öğrencilerin yüksek standartlara ulaşmasını sağlayan nitelikli bir öğretim yapmalarında öğretmenlere yardım etmektedirler. Okullarında danışma servisi olan öğrenciler derslerde arkadaşları tarafından daha az rahatsız edildiklerini ve akranlarının okulda daha iyi davrandığını belirtmişlerdir (Lapan, Gysbers ve Sun, 1997).

Okul danışmanları okuldaki ve sınıftaki sorunlu (rahatsız edici, istenmeyen) davranışları düzeltme ve önleme konusunda çok önemli bir rol oynamaktadırlar. Örneğin, 8 haftalık sosyal problemleri çözme becerisi ve öz düzenlemeyle ilgili grup danışmasına katılan ve dışsallaştırma (davranış) problemleri olan öğrencilerin davranışsal uyumlarında belirgin bir biçimde olumlu değişimler gözlenmiştir (Nelson ve Dykeman, 1996).

Yukarıda sonuçları açıklanan araştırmalarda da görüldüğü gibi okuldaki rehberlik hizmetlerinden yararlanan öğrencilerin tutum, davranış ve okula uyumlarında olumlu yönde değişimler olduğu dikkati çekmektedir. Örneğin, okul ortamında öğrencilere doğrudan sunulan bireysel ve küçük grup danışması, sınıf rehberliği ya da dolaylı olarak sunulan konsültasyon hizmetleri öğrencilerin sınıftaki ve sınıf dışındaki

başarısına doğrudan katkıda bulunmakta ve okul danışmanları zamanlarının büyük bir kısmını bu uygulamalara ayırmaktadırlar (Borders ve Drury, 1992).

Bireysel olarak öğrencilerle danışma yapma yanında okuldaki diğer personelle konsültasyon da danışmanın rolleri arasındadır (Martin & Baldwin, 1996). Özellikle ilköğretimde çalışan okul psikolojik danışmanları için öğretmen ve yöneticilerle konsültasyonun önemli olduğu belirlenmiştir (Hardesty-Dillard, 1994; Morse & Russell, 1988).

Konsültasyon, okul danışmanlarının okuldaki diğer personel ve ebeveynlerin öğrencilerle etkileşimini düzeltmek ya da geliştirmek için işbirliği içinde çalışmaları anlamına gelmektedir. Danışmanlar konsültasyon sırasında bireysel görüşme ve eğitim çalıştaylarına başvurabilmektedirler (Borders ve Drury, 1992). Okul danışmanı ile konsültasyon yapan öğretmenler daha üretici bir öğrenme ortamı yaratmakta, öğrencilerle olumlu bir etkileşim içinde olmakta, öğretmen olarak kendilerini daha olumlu görmekte (Conoley & Conoley, 1981) ve işlerinden daha çok doyum sağlamaktadırlar (Gerler, 1985).

Okul danışmanları öğretmenlerle konsültasyon yaparak belirli öğrencilere yönelik bireysel düzeydeki disiplin problemleriyle daha az uğraşarak genel sınıf ortamını daha olumlu hale getirebilirler. Aslında okul danışmanları sınıf yönetimi sorunlarıyla ilgili konsültasyon hizmeti vererek disiplin sorunlarıyla daha az içli dışlı olabilirler (Martin ve Baldwin, 1996).

Glossoff ve Koprowicz, (1990) kapsamlı okul danışma programlarında ekip yaklaşımının ve bu ekipte de konsültant olarak danışmanların rolünü vurgulamaktadır. Bu role göre okul danışmanları gelişim ve öğrenmeye uygun bir okul ortamı yaratmada öğretmen ve yöneticilerle birlikte işbirliği içinde çalışmaktadırlar.

Cobb ve Richards (1983) sınıf öğretmenleriyle işbirliği içinde çalışan okul danışmanlarının, öğretmenlere sınıftaki davranış problemlerini yönetme becerilerini geliştirmede yardım eden çok önemli bir kaynak olduğunu bulmuştur. Sınıf disiplin modelleriyle ilgili bir araştırma (Emmer, 1986) okul danışmanları tarafından verilen eğitim sonucunda öğretmenlerde yararlı değişimler olduğunu ortaya koymuştur. Okul danışmanları öğretmenlere konsültasyon, okul disiplin yaklaşımlarıyla ilgili bilgi ve eğitim verme yoluyla öğrencilerin

duygusal gelişimlerini etkili bir biçimde geliştirebilirler.

Bu nedenle, okul danışmanlarından ciddi düzeyde dikkat ve davranış problemleri olan ilköğretim öğrencileriyle etkili bir şekilde başa çıkmalarında sınıf öğretmenlerine yardım etmeleri beklenmektedir. Özellikle istenmeyen davranışların yönetiminde belirli bir hazırlığı ve yaklaşımı olmayan öğretmenlerin böyle bir yardıma ihtiyaç duyduğu söylenebilir. Okul danışmanları, problem davranışları nedeniyle riskte olan çocukların öğretmenlerine, sınıflarında bu tür problemleri daha az yaşayan öğretmenlerin kullandığı etkili davranış yönetimi stratejilerini kullanmalarını önererek yardım edebilirler. Aynı zamanda danışmanlar, sınıfta izole olan kız öğrencilere daha çok ilgi gösterme, onları teşvik etme ve sınıftaki etkinliklere katma yönünde öğretmenlere önerilerde bulunabilirler (Hovland ve Smaby, 1996).

Ülkemizde son yıllarda ilköğretimde görev yapan öğretmenlerin sınıflarında karşılaştıkları davranış problemleri ve bu davranışlarla baş etme konusunda yapılan araştırma sayısında artış olmakla birlikte öğretmenlerin okullarındaki psikolojik danışmandan bu konuda ne tür yardımlar aldığı ve danışman-öğretmen işbirliğiyle ilgili görüşlerinin ne olduğuyula ilgili çalışmalara pek rastlanamamaktadır. Özellikle problem davranışlarla baş etmede hem öğretmen hem de psikolojik danışmanların görüşlerini karşılaştıran araştırmalara ihtiyaç olduğu düşünülmektedir.

Öğretmen ve psikolojik danışmanların ne tür davranış problemlerini çözmek üzere birlikte çalıştıkları, bu alanda girdikleri işbirliğini yeterli bulup bulmadıkları ve önerilerini her iki taraf açısından ele alıp incelemenin yararlı olacağı düşünülmektedir. Böylece mevcut durumu belirleyip danışman-öğretmen işbirliğini daha etkili hale getirecek öneriler üretmek mümkün olacaktır. Bu da öğrenciler için daha etkili ve olumlu bir öğrenme ve sınıf atmosferinin oluşturulmasına katkıda bulunacaktır.

Bu araştırmanın amacı, sınıf ve branş öğretmenlerinin sınıflarındaki ne tür davranış problemleri için okul psikolojik danışmanına başvurduklarını, bu konuda okul psikolojik danışmanından ne tür yardımlar aldıklarını, öğretmen ve psikolojik danışmanların bu konudaki işbirliğini yeterli bulup bulmadıklarıyla ilgili görüşlerini belirlemektir. Bu genel amaç çerçevesinde aşağıdaki alt amaçlar belirlenmiştir.

Alt Amaçlar

1. Sınıf ve branş öğretmenlerinin sınıflarındaki ne tür davranış problemleri için okul psikolojik danışmanına başvurduğunu belirlemek.
2. Sınıf ve branş öğretmenlerinin bu konuda okul psikolojik danışmanından ne tür yardımlar aldığını belirlemek.
3. Okul psikolojik danışmanının bu konuda verdiği yardımın ne oranda uygulandığını ve ne oranda yeterli olduğunu belirlemek.
4. Okul psikolojik danışmanlarının öğretmenlerin bu konuda yardım isteme ve yardım alma konusundaki işbirliğine yönelik tutumlarını belirlemek.

YÖNTEM

Çalışma Grubu

Araştırmada nitel araştırmada veri toplama tekniklerinden görüşme kullanılarak az sayıda psikolojik danışman ve öğretmenden derinlemesine bilgi toplamak amaçlandığından olasılık temelli olmayan amaçlı örnekleme tekniklerinden maksimum çeşitlilik (Patton, 1990; 171-172) örnekleme kullanılmıştır.

Buna göre araştırmanın amacını gerçekleştirmek için ilköğretim düzeyinde görev yapan altı okul psikolojik danışmanı ve bu okullarda görevli 17 öğretmen ile görüşme yapılarak veriler toplanmıştır. Öğretmenlerin alt, orta ve üst SED gibi üç sosyo ekonomik yapıyı temsil eden okullardan seçilmesine özen gösterilmiştir. Buna göre dörder dörder olmak üzere iki okuldan sekiz öğretmen alt SED, bir okuldan üç öğretmen orta SED, üçü özel okuldan üçü devlet okulundan altı öğretmen üst SED'i temsilen araştırmaya katılmışlardır. Yani araştırma biri özel dördü devlet okulu olmak üzere toplam beş okulda görevli 17 öğretmen; ikisi özel okulda dördü devlet okulunda görevli 6 psikolojik danışmanla gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya katılacak kişilerin belirlenmesinde öncelikle görüşme yapmayı kabul eden ve katılmaya istekli olan psikolojik danışmanlarla görüşme yapılmış, öğretmenler ise psikolojik danışmanın önerileri (işbirliğine yatkın olan ve olmayanların her ikisi de dahil edilmeye çalışılmıştır) doğrultusunda ve yine istekli olanlar arasından seçilmiştir. Danışmaların biri erkek, beşi kadın; deneyimleri ise üç yıl ile 21 yıl arasında değişmektedir.

Öğretmenlerin dördü erkek, 13'ü kadın; deneyimleri ise 4 yıl ile 31 yıl arasında değişmektedir. Öğretmenlerin 10'u sınıf, 7'si branş öğretmenidir.

Veri Toplama Aracı ve Verilerin Toplanması

Bu araştırmanın verileri nitel veri toplama yöntemlerinden görüşme yöntemi kullanılarak toplanmıştır. Aynı konuyla ilgili öğretmenlere ve okul psikolojik danışmanına yönelik paralel sorulardan oluşan iki ayrı görüşme formu hazırlanmıştır. Görüşme formu hazırlanırken formda yer alacak soruların araştırmanın genel amacına ve alt amaçlarına paralel olmasına dikkat edilmiştir. Formun kapsam geçerliği ile ilgili olarak öğretmen ve danışmanlardan oluşan bir grup üzerinde pilot çalışma yapılmıştır. Pilot çalışmada öğretmen ve danışmanlar soruların içeriği, sırası ve ifadelerinin anlaşılabilirliği konusunda geribildirim vermişlerdir. Yarı yapılandırılmış ve çoğunluğu açık uçlu olan yedi soru öğretmen ve danışmanlara birebir yapılan görüşme sırasında yöneltilmiştir. Görüşmede sınıftaki ne tür davranış problemleri için psikolojik danışmana başvurulduğu, bu davranışların nedenleri, psikolojik danışmandan bu tür davranışlarla baş etmek için alınan yardımlar, danışmanın yaptığı yardımlar, bu yardım sürecinde varsa yaşanan sorunlar ve bu konudaki işbirliğine ilişkin öneriler üzerinde durulmuştur.

Görüşmeler okullarda ve danışmanın odasında gerçekleştirilmiş, görüşme boyunca söylenenler kayıt cihazı kullanılarak kaydedilmiştir. Veriler 2002 Kasım ile 2003 Mayıs ayı arasında toplanmış; danışmanlarla yapılan görüşmeler ortalama 45 dakika, öğretmenlerle yapılan görüşmeler ise ortalama 25 dakika sürmüştür. Görüşme sırasında araştırmacı daha önceden hazırlanmış olan soruları sırasıyla katılımcılara yöneltilmiş ve katılımcıların soruların çağrıştırdığı bilgileri vermeleri için gerekli sessizliğin sağlanması ve konuşmalarını teşvik için aktif dinleme tepkilerini kullanmaya özen göstermiştir. Görüşmeler katılımcıların izni alınarak teyp kasetine kaydedilmiştir. Daha sonra bu kayıtlar bilgisayar ortamında yazılı metin haline getirilmiştir. Öğretmen ve danışmanların görüşme boyunca söyledikleri, aynen yazılı metin haline getirilmiş ve 50 sayfalık bir yazılı metin elde edilmiştir.

Verilerin Analizi

Görüşmelerden elde edilen nitel verilerin analizinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizinin ilk ve önemli aşamaları olan açık ve seçici kodlama (Strauss ve

Corbin, 1990) süreci takip edilmiştir. Buna göre, yazılı hale getirilen görüşme metni birkaç kez okunmuş ve olası kodlarla ilgili notlar alınmıştır. Kodlama yaparken ilgili literatür, araştırma ve görüşme soruları göz önünde bulundurulmuştur. Ayrıca metne dayalı olarak katılımcıların kullandığı bazı kavram ve ifadeler ile araştırmacının keşfettiği kavramlar da kod olarak kullanılmıştır. Kodları altında toplayacak ana temalar daha çok görüşme soruları ve literatür doğrultusunda belirlenmiştir. Miles ve Huberman (1994) nitel verilerin analiz sürecini veri azaltma, veri sunumu ve verinin doğrulanması gibi basamaklar şeklinde açıklamaktadır. Kodlama aşamasından sonra ortaya çıkan kavram ve temaların sunumunda grafik, tablo ve şekiller kullanılabilir. Buna göre, içerik analizi sonucunda ortaya çıkan kavram ve temaların sunumunda tablolardan yararlanılmıştır.

Görüşme verilerinin bir araştırma raporu haline getirilmesinde öncelikle var olan durumu betimlemek esas alınmıştır. Görüşme yapılan kişilerin bakış açılarını yansıtmak ve betimlenen durumu okuyucunun zihninde daha canlı bir şekilde resmetmesini sağlamak için doğrudan alıntılara yer verilmiştir. Bulguları sunarken danışmanlardan alıntı yapılacağına 'D' harfi ve danışmanlara verilen numaralar (örneğin, D1 gibi); ve öğretmenlerden alıntı yapılacağına da 'Ö' harfi ve öğretmenlere verilen numaralar (örneğin, Ö1 gibi) alıntılarının sonuna eklenmiştir. Analiz boyunca psikolojik danışmanlar ve öğretmenler arasında benzerlik ve farklılıklar olup olmadığı göz önünde bulundurulmuştur.

BULGULAR

Sınıftaki Problem Davranışlar Konusunda Psikolojik Danışmanların Görüşleri

Tablo 1'de görüldüğü gibi psikolojik danışmanlar öğretmenlerin sırasıyla ders dinlememe ve başka şeyle uğraşma, derste konuşma, arkadaşını rahatsız etme ve zarar verme, dikkat dağınıklığı, hiperaktivite, uyum problemleri, derste başarısızlık ve öğrenme güçlüğü, çalma, sınıfta dolaşma, okul fobisi, küfürlü konuşmalar, öğretmene karşı gelme ve cinsel içerikli konuşmalar gibi problemler için kendilerine başvurduklarını belirtmişlerdir. Tabloya bakıldığında bu tür davranışların oldukça çeşitli olduğu görülmektedir. Birinci kademedeki öğretmenlerin daha çok uyum problemleri (okula, öğretmene, arkadaşlara uyum), okul fobisi, okul korkusu, dikkat dağınıklığı, hiperaktivite, konuşma, sınıfta dolaşma, sık sık dışarı çıkma isteği, altını ıslatma ve çalma

gibi davranışlar için başvurduğu, ikinci kademedeki derslerde başarısızlık, okula isteksizlik, dersi dinlememe, konuşma, uygun olmayan el kol hareketleri, cinsel içerikli şakalar, ergenlik dönemiyle ilgili problemler ve kız-erkek anlaşmazlıkları daha çok görülen davranışlar arasındadır.

Tablo 1 Sınıftaki Problem Davranışlar Konusunda Psikolojik Danışmanların Görüşleri

Problem Davranışlar	Frekans
Ders dinlememe ve başka şeyle uğraşma	4
Derste konuşma	3
Arkadaşını rahatsız etme ve zarar verme	3
Dikkat dağınıklığı/dikkat problemleri	3
Hiperaktivite	3
Uyum problemleri (okula, öğretmene, arkş)	2
Derste başarısızlık	2
Çalma	2
Sınıfta dolaşma	2
Okul fobisi	2
Küfürlü konuşmalar	2
Öğretmene karşı gelme/öğretmenle çatışma	2
Cinsel içerikli şakalar/konuşmalar	2
Ödev yapmama	1
Uygun olmayan el kol hareketleri	1
Sık sık sınıftan çıkma isteği	1
Okul korkusu	1
Yalan söyleme	1
Parmak kaldırmadan konuşma	1
Altını ıslatma	1
Kız-erkek ilişkilerinde problemler	1
Sınıfta mektuplaşmalar	1
Ergenlikle ilgili problemler	1
Öğrenci-öğrenci çatışması	1

Öğretmenlerin birinci ve ikinci kademedeki karşılaştıkları ve yardım almak üzere danışmana başvurdukları problemleri psikolojik danışmanlardan ikisi aşağıdaki gibi açıklamışlardır:

Dersi dinlememe, yanındaki arkadaşına zarar verme, derste konuşma, ödev yapmama, parmak kaldırmadan konuşma falan gibi. Birinci kademedeki de sınıfa girmiyor, geziniyor, yerine oturmuyor, teneffüsten sınıfa girmek istememe. (Ö2)

İkinci kademedeki sınıf başarısızlığı, birinci kademedeki de daha çok davranış problemleri için başvuruyorlar. Uyum

problemleri. Davranış problemleri derken işte şiddet olayları oluyor bazen sınıf içinde. Ders dinleme yerine dikkat problemleri olan öğrenciler geliyor. Uyum problemleri, nakil gelen öğrenciler oluyor bazen. İlkokul birinci sınıfta okula uyum sağlayamayanlar. Anneden ayrılamama ya da terk edilme korkusu yaşama. Okul fobisi olanlar. İkinci kademedeki başarıda düşme problemleri oluyor. (Ö4)

Birinci kademedeki görülen problemlerin daha çok çocuklar için ev ortamından farklı olan okul ve sınıf çevresine uyum sağlamayla ilgili olduğu, ikinci kademedeki öğrencilerde ise çocukluktan ergenliğe geçişle birlikte çocuğun gelişim dönemine özgü uyum problemlerinin ve kademe değişikliğinden ve ders sayısının çeşitlenmesinden dolayı akademik başarı ve derse ilgisizlik problemlerinin daha çok görüldüğü ortaya çıkmaktadır.

Sınıftaki Problem Davranışlar Konusunda Öğretmenlerin Görüşleri

Öğretmenlerin yarısından fazlası öncelikle problemleri kendisi çözmeye çalıştığını, kendisinin çözemediği durumlarda ve kişisel problemlerde danışmana başvurduğunu, bir öğretmen şu ana kadar hiç başvurmadığını, bir tanesi de kendisinin aşamayacağı problem olmadığını söylemiştir. Öğretmenlerin danışmanlara başvurmalarını gerektirecek problemlerin oldukça çeşitli olduğu ve bu problemlerin danışmanların ifade ettikleriyle benzerlik gösterdiği ortaya çıkmaktadır. Tablo 2'de görüldüğü gibi dersi dinlememe, çevreye zarar verme (saldırganlık; saç çekme, kalemi kırma), başkalarını rahatsız etme, hiperaktivite, öğrenme güçlüğü, kız-erkek ilişkilerinde problemler, derste başarısızlık, çalma, parmak kaldırmadan konuşma, yalan söyleme, küfürlü konuşmalar, içe kapanıklık, öğrenci çatışmaları ve isim takma, dalga geçme öğretmenin çözmek üzere danışmana başvurduğu başlıca problemler arasındadır.

Aşağıdaki alıntılarda öğretmenlerin sınıflarında karşılaştıkları ve yardım için danışmana başvurdukları problem davranışların bazı örnekleri yer almaktadır.

Dersi dinlemede zorlanan öğrenciler var, dersin akışını bozan öğrenciler var, arkadaş edinmekte zorlanan içine kapanık öğrenciler var. İki tane hiperaktif öğrencim var. ...Bir de aynı sınıfta aynı ders işlenmesine rağmen başarı oranı çok

Tablo 2 Sınıftaki Problem Davranışlar Konusunda Öğretmenlerin Görüşleri

Problem Davranışlar	Frekans
Ders dinlememe	5
Şiddet Saldırganlık	4
Başkalarını rahatsız etme	3
Hiperaktivite	3
Öğrenme gerilikleri	3
Kız-erkek ilişkilerinde problemler	3
Derste başarısızlık	3
Çalma	2
Parmak kaldırmadan konuşma	2
Yalan söyleme	2
Küfürlü konuşmalar	2
İçe kapanıklık	2
Öğrenci çatışmaları	2
İsim takma, dalga geçme	2
Okula uyum problemleri	1
Sık sık sınıftan çıkma isteği	1
Dikkat dağınıklığı	1
Birbirini şikayet	1
Öğretmene karşı gelme	1
Altını ıslatma	1
Dikkat çekme	1
Arkadaş bulmakta zorlanmalar	1
Ergenlikle ilgili problemler	1

düşük öğrencim var. (Ö12)

...Mesela sınıfta konuşuyor, arkadaşlarıyla tartışıyor, kavga bu gibi durumlarda öğrenciyle birebir çözmeye çalışıyoruz. Ama benim çözemeyeceğim ulaşamayacağım sorunlar oluyor o zaman rehber öğretmenden yardım istiyorum. Mesela çocuğun özgüveni yok, güven eksikliği var, aşırı derecede hırçınlık, çevreden ve aileden kaynaklanan problemler olduğunu düşünüp rehber öğretmene gönderiyorum. (Ö13)

Problem Davranışlarla Baş Etmede Psikolojik Danışmanlar

Tablo 3. Psikolojik Danışmanların Yapılan Yardımları

Psikolojik danışmanların problem davranışlarla başa çıkmada öğretmenlere yaptıkları yardımlar Tablo 3'de yer almaktadır. Psikolojik danışmanlar sorunu olan öğrenciyle bireysel görüşmeler yapma, gerektiğinde aileleri de çağırıp görüşme ve onlara önerilerde bulunma, öğretmenlere öğrencilere nasıl davranacakları konusunda önerilerde bulunma, problemin yoğun olduğu sınıflarda ya da problemlili öğrencilerin

bulunduğu sınıflarda sınıf rehberliği ve grup rehberliği etkinlikleri yapma, ve üçlü görüşmeler (öğretmen-veli-danışman ya da öğretmen-öğrenci-danışman) yoluyla öğretmenlere istenmeyen davranışlarla baş etmede yardımcı olduklarını belirtmişlerdir.

Örneğin, danışmanlardan bir tanesi öğretmen ve aileye çocuğa nasıl davranacakları konusunda önerilerde bulunduğunu, aynı zamanda çocukla da bireysel olarak görüştüğünü aşağıdaki alıntıda dile getirmektedir.

Tablo 3 Problem Davranışlarla Başa Çıkmada Psikolojik Danışmanların Öğretmenlere Yaptığı Yardımlar

Yapılan Yardımlar	Frekans
Öğrenciyle bireysel görüşme	6
Aileyle görüşme ve aileye öneriler (yaklaşım)	6
Üçlü görüşmeler (öğrenci, aile, danışman)	6
Öğretmenlere öneriler	6
Sınıf ve küçük grup rehberliği	6
Öğrenciyi sınıfta gözlem	,3

Ben öğretmenle konuşuyorum, öğrenciyle de ayrı görüşüyorum. Öğrenciyi görüşmeye aldığım andan itibaren aile de işin içine giriyor. Aileyi telefon açıp çağırıyorum ben. Ama ayrı ayrı görüşüyorum aileyle. Anne ya da babayla hangisine ulaşabiliyorsam artık. Öğretmenlere genellikle önerilerim öğrencilerle iletişimle ilgili. Şu ana kadar bütün çalışmalar iletişim becerileriyle ilgiliydi. Öğrenciye hakaret etmeden, ben dilinin kullanılması gerektiği, sen dilini kullanırlarsa ne olur, ben dilini kullanırlarsa öğrenci ne yaşar ne hisseder. Özellikle empati kurmasıyla ilgili çalışmalar yaptım. (D5)

Öğretmenle birlikte yapılan çalışmalara ve öğretmenlere yönelik önerilere daha ayrıntılı bir biçimde bakıldığında; davranış çizelgesi hazırlama ve kullanmasını önerme, yer değiştirme, veliye not gönderme, sınıfın fiziksel organizasyonunu değiştirme, okul müdürüne gönderme, öğretmene yazılı bilgiler verme, ders çalışma programı hazırlama ve kullanmasını önerme, sınıf kurallarını belirleme ve uyanları ödüllendirme, istenmeyen davranışlara karşı gözlemleme, öğrenciyle bire bir görüşme konuşma konuşmada öneriler verme;

ders çalışma programları, ödül verme, arkadaşlık problemlerine yaklaşım, öğrenciye yaklaşım, öğrenciyle iletişim konusunda bilgiler verme; yaptırımlar kullanma gibi yöntemlerin genelde özel okulda çalışan danışmanlar tarafından kullanıldığı dikkati çekmektedir. Bununla birlikte devlet okulunda çalışan danışmanların da istenmeyen davranışlara karşı öğretmene; öğrenciye yaklaşım ve davranış biçimi, ödüllendirme, isten-

meyen davranışı görmezden gelme, öğrenciye ilgi gösterme ve öğrenciyle birebir ders dışında konuşma gibi yaklaşımları önerdikleri ortaya çıkmaktadır.

Problem Davranışlarla Başa Çıkma Öğretmenlerin Psikolojik Danışmanlardan Aldığı Yardımlar

Tablo 4'de görüldüğü gibi öğretmenler, danışmanların kendilerine; öğrenciyle bireysel görüşme yapma, özellikle küçük problemlerin çözümünde ödülleri kullanma, öğrenciye seven biçimde yaklaşma, ya da nasıl davranacakları konusunda önerilerde bulunma; psikolojik danışmanın aileyle görüşmesi; danışmanla problem hakkında konuşarak bilgi alma, görüş sorma, sınıf ve grup rehberliği yoluyla yardımcı olduklarını dile getirmişlerdir. Beş öğretmen zaman zaman danışmandan yardım alsa da öncelikle öğrenciyle kendisi konuşarak, beklenti ve kurallarını açıklayarak, öğrenciye ihtiyacı olan ilgiyi göstererek, olumlu davranışlarını pekiştirerek, öğrencinin ailesiyle görüşerek öğrencilerdeki istenmeyen davranışları çözmeye çalıştığını ifade etmiştir. Bir öğretmen psikolojik danışmanla bir konuşmamadağını belirtmiş ve da. kavdi. ihmal karlığın dan.. kaynaklandığını belirtmiştir.

Öğretmenlerin danışmanlardan aldığı yardımlar konusunda özellikle öğrenciyle bireysel görüşme, öğretmene problem davranışlar konusunda önerilerde bulunma, aileyle görüşme ve aileye önerilerde bulunma, sınıf rehberliği ve küçük grup

Tablo 4. Problem Davranışlarla Başa Çıkma Öğretmenlerin Psikolojik Danışmanlardan Aldığı Yardımlar

Alınan Yardımlar	Frekans
Öğrenciyle bireysel görüşme	11
Öğretmene öneriler (yaklaşım, ödül, ödev konusunda,)	9
Danışmanla prob. hakkında konuşarak, bilgi alarak yardım	6
Aileyle görüşme ve aileye öneriler (yaklaşım)	5
Öğrenciyle öğretmenin görüşmesi	5
Sınıf ve küçük grup rehberliği	4
Veli, danışman öğrenci işbirliği	1
Öğretmenin aileyle görüşmesi	1
Danışmanın ergenlik dönemiyle ilgili bilgi vermesi	1
Sınav kaygısı ve meslek seçimiyle ilgili çalışmalar	1
Bireyi tanıma tekniklerini uygulama	1

aldığını 'psikolojik danışmanımız zaman zaman grup rehberliği yapıyor. Sınıfta öğrencilerle konuşuyor. İsim olarak verdiğimiz öğrencilerin problemleriyle ilgilenerek takip ediyor. Bizimle konuşarak takip etmeye çalışıyor. Öneri alma ve onları uygulama işini sürekli yapıyoruz zaten. ...Bireysel görüşmelerde yapıyor' şeklinde dile getirmiştir.

Psikolojik Danışmanların Görüşlerine Göre Öğretmenlerin İşbirliğine Yönelik Tutumları

Öğretmenlerin işbirliğine ilişkin genel tutumları konusunda psikolojik danışmanlar, öğretmenlerin istekli olmasının ve işbirliğine gönüllülüğün kısa sürede olumlu sonuçlar verdiğini vurgulamışlardır. Bununla birlikte; ilgisiz ve isteksiz olanların danışmana öğrenciyi göndermeme veya hiç sorun yokmuş gibi gösterme ve sorunu bastırma yoluna gittikleri, bunu da özel okullarda velinin tepkisini çekmemek, öğrenciyi kaybetmemek ya da kendi acizlikleri olarak algılanmaması için yaptıkları anlaşılmaktadır. Devlet okullarında ise, yine sorunları yokmuş gibi bir izlenim verme, danışmana başvurmayı kendi sorumluluğuna özetlemeleri, s. de get. öğ. ve da. 'benim' bilirim' anlayışı yüzünden işbirliğine isteksiz oldukları görülmektedir. araştırmaya katılan danışmanların hepsi, sayıları az olsa da okullarda bu tür bir öğretmen grubundan söz etmişlerdir. Bunun dışında danışmandan kısa sürede çözüm bekleme, plansız bir biçimde yardım alma isteği, öğrenciyi danışmana getirip sorumluluğu ona bırakma gibi konularda görüş bildirmişlerdir.

Bir danışman öğretmenlerin hepsiyle işbirliği yaptığını fakat öğretmenlerin kendisine küçük problemleri de getirme ve danışmanın çözmesini isteme, bir grup öğretmenin de kendi bildiklerini uygulamakta ısrarlı olma ya da hiç sorun

yaşanmıyormuş gibi gösterme eğiliminde olduğunu şu şekilde dile getirmiştir.

...Küçük problemleri dahi buraya taşıyorlar. Sınıfta iki öğrenci arasında kavga çıkmış, hemen işte gidin rehber öğretmen sorunu çözün diyorlar. ...Ben hepsiyle işbirliği yapıyorum. Birkaç öğretmen var hiç sorun yaşamadıklarını dile getiriyorlar ama ben sınıfta sorun yaşadıklarını biliyorum. Bu öğretmenler sorunlarının bilinmesini istemiyor. (D4)

Öğretmenin işbirliğine açık olmasının yardım

tarafından vurgulanmıştır.

Psikolojik Danışmanın Yaptığı Yardımlara İlişkin Öğretmen Görüşleri

Daha önce de belirtildiği gibi bir kişi yardıma hiç başvurmadığını bunun da kendi ihmalkarlığından kaynaklandığını ifade ederken diğer öğretmenler danışmandan bilgi ve yardım aldıklarını, danışmanın söylediklerinin yararlı ve yapılabilir şeyler olduğunu, önerilerini uygulayarak olumlu sonuçlar aldıklarını dile getirmiştir. Bununla birlikte sayıları az olsa da bazı öğretmenler danışmanın yaklaşımını esnek bulduklarını, danışmanın önerilerini uygulamada öğretmenin kendi tutarsızlığının ya da süresizliğinin etkili olduğunu, zaman darlığı ve iş yoğunluğu yüzünden herkese ulaşamadığını gündeme getirmişlerdir. Bu öğretmenlerden biri, öğrenciye şiddet uygulamama ve olumlu yaklaşma konusunda kendisindeki tutarsızlığı ve süresizliği eleştirmiştir.

Bir öğretmen söylenenlerin başlangıçta teorik gibi geldiğini ancak uyguladıkça yapılabilir şeyler olduğu sonucuna vardığını 'ilk başta, psikolojik danışmanın bana söylediği şeyler teoride kalan şeyler gibi geliyordu. Uyguladığımda hakikaten faydalı olduğunu gördüm' diyerek açıklamıştır. (Ö2) Danışman başına düşen öğrenci sayısının fazlalığı, bireysel olarak öğrencilere uzunca bir zaman ayırmanın zorluğu ve danışmanın iş yoğunluğu danışmanla işbirliğinde yaşanan ve dile getirilen problemler arasındadır.

Danışmanlar genelde verdikleri önerilerin öğretmenler tarafından anlaşılmasında bir problem yaşanmadığını, özellikle somut açıklamaların anlamayı kolaylaştırdığını belirtmekle birlikte emekli öğretmenlerle iletişimde zorluk (öğretmenin otoriter tutumu yüzünden öğrenciyi tepemize mi çıkaracağız şeklinde yaklaşması gibi) yaşadıkları, ya da danışmanın söylediklerini savunucu bir şekilde 'siz danışmansınız, sizi az görüyor ve birebir görüyorlar o yüzden saygı duyuyorlar. Sınıfa girseniz öyle olmadığını görürsünüz' gibi açıklamalar yaptıkları ortaya çıkmaktadır. Önerileri uygulama konusunda ise psikolojik danışmanlar, 'genelde uygulanıyor', 'büyük oranda uygulanıyor' (% 80), '% 50 uygulanıyor', 'başlarda iyi ancak sonlara doğru (% 30 oranında) eskiye dönme' gibi noktalara değinerek görüşlerini ifade etmişlerdir. Önerilerini öğretmenlerin kullanıp kullanmadıklarını öğrencinin durumu hakkında bilgi alarak, öğrencinin dersine giren başka öğretmenlere öğrencide değişiklik olup olmadığını sorarak an-

lamaya çalışmaktadırlar. Bu konuda danışmanlar 'Bu konuda bir iletişim problemi olmuyor. Çünkü verdiğim önerilerin mümkün olduğu kadar peşine düşüyorum' 'Bir oran vermek gerekirse önerilerimi yüzde seksen doğru anladıklarını düşünüyorum. Doğru anladıklarını yapılan uygulamalarla veya benim tavsiyelerimi takip ederek yerine getirmeye çalışanlarda gözlemliyorum 'şeklinde görüş belirtmişlerdir.

Psikolojik Danışman ve Öğretmen İşbirliğine Yönelik Psikolojik Danışmanların Önerileri

'Bu yardım sürecindeki işbirliğini yeterli bulmuyorsanız önerileriniz nelerdir? sorusuna danışmanlar öğretmenlere sınıf yönetimi, davranış problemleri, iletişim becerileri, işbirliği ve öğrencilerin gelişim özellikleri konusunda dışarıdan (üniversite, RAM gibi) gelecek uzmanlar tarafından seminerler, konferanslar verilmesini, bazı danışmanlar sınıf yönetimi alanında danışmanlara da seminerler verilmesini önermektedir. Danışmana göre öğrenci sayısının çok olması bir problem olarak gündeme getirilmekte ve bunun zaman problemi yaşama, öğrencilere yetişememe gibi sonuçlar doğurduğu üzerinde durulmaktadır. Öğretmenin ders dışında da öğrenciyle görüşmesi, danışman öğretmen, akran danışman uygulaması, aile ile daha yoğun iletişim içinde olma, verilen yardımın sonucunu takip etme ve izleme, psikolojik danışmanın daha sistemli bir program izlemesi, her sınıfta aylık toplantıların yapılması, öğrencinin benoçluk saatini oması diğer öneriler arasındadır.

Danışmanlardan biri bu konudaki önerilerini 'Mesela daha üst kurumlardan gelen uzmanlar tarafından sınıf yönetimi ve öğrenci- öğretmen iletişimi konusunda seminer çalışmaları yapılabilir. ...Bir de biz okul psikolojik danışmanları için beş-altı haftalık sınıf yönetimi konusunda uygulamaya yönelik bazı çalışmalar yapılabilir' şeklinde özetlemiştir.

Öğretmenlerin Psikolojik Danışman ve Öğretmen İşbirliğine Yönelik Önerileri

Öğretmenlerin büyük çoğunluğu (15 kişi) psikolojik danışmanların yaptığı yardımı yeterli bulduğunu, iki kişi yeterli bulmadığını belirtmiştir. Yeterli bulmadığını söyleyen ve yeterli bulduğunu söyleyen öğretmenlerden bir kaç danışmanın iş yoğunluğundan, zaman kısıtlılığından, danışman sayısının yetersizliğinden ve buna bağlı olarak da önceliği problemleri sınıflara verdiğinden ve böylece problemleri kendilerinin çözmeye çalışmasından söz etmişlerdir. Danışman ve öğretmen işbirliğine ilişkin önerilere bakıldığında rehberlik saatinin olması

ve danışmanların sınıfa girmesi, okuldaki danışman sayısının artırılması, idare, psikolojik danışman ve öğretmenin birlikte hareket etmesi, öğretmenlerle yapılacak aylık toplantılar, aile ile daha yakın iletişim ve işbirliği konularında yoğunlaşıldığı görülmektedir. Örneğin, danışman başına düşen öğrenci sayısının fazlalığı ve bunun etkileri şu şekilde dile getirilmiştir: Okulumuzda tek rehber öğretmen var. Yapabileceğini elinden geldiğince yapıyor diye düşünüyorum. Bize yol gösteriyor. Gelirsek yardımcı oluyor. Tavsiyede bulunuyor, aileyle görüşün diyor. Biz de uyguluyoruz. Hem birinci kademeye, hem ikinci kademeye bakıyor. Tabii tek bir kişi yetersiz kalıyor aslında. Zaman zaman sınıflar toplansa, bireysel görüşülse daha güzel olur muhakkak. (Ö4)

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Psikolojik danışmanlar öğretmenlerin; daha çok dersi dinlememe, derste konuşma, başkalarını rahatsız etme, dikkat dağınıklığı ve hiperaktivite gibi sorunlar için kendilerine başvurdıklarını; öğretmenler ise sınıflarında dersi dinlememe, saldırganlık, başkalarını rahatsız etme, hiperaktivite, öğrenme problemleri ve derste başarısızlık gibi sorunlarla karşılaştıklarını belirtmişlerdir. Danışman ve öğretmenlerin belirttiği bu sorunlar bundan önce yapılan bazı araştırma sonuçlarıyla paralellik göstermektedir. Örneğin, derse ilgisizlik ya da dersi dinlememe, konuşma, arkadaşını rahatsız etme daha önceki çalışmalarda da en sık karşılaşılan istenmeyen davranışlar arasındadır (Atıcı, 1999; Türnüklü, 1999; Bulucu, 2003; Atıcı, 2004). Ayrıca saldırganlık ve hiperaktiflik bir başka çalışmada (Bulucu, 2003) sınıf öğretmenleri tarafından en sık gözlenen istenmeyen davranış şeklinde belirtilmiştir.

Okuldaki psikolojik danışmandan yardım alan öğrencilerin yardımdan sonra daha az istenmeyen davranışlar gösterdikleri (Baker ve Gerler, 2001), okullarında danışman bulunan öğrenciler derslerde arkadaşları tarafından daha az rahatsız edildiklerini (Lapan, Gysbers ve Sun, 1997), danışmanların istenmeyen davranışları düzeltme ve önleme konusunda önemli bir rol oynadığı (Nelson ve Dykeman, 1996) ve danışmanların davranış problemleriyle baş etmede öğretmenler için önemli bir kaynak olduğu (Cobb ve Richards, 1983) belirlenmiştir. Bu çalışmada da öğretmenler sınıflarında karşılaştıkları problemlerin çözümünde danışmandan yardım aldıklarını bunu da bazen öğrenciyi danışmana gönderme, bazen de danışmandan ne yapacakları konusunda bilgi alma ve önerilerini uygulama şeklinde yaptıklarını vurgulamışlardır.

Okul psikolojik danışmanları davranış yönetimi konusunda öğretmenlere konsültasyon hizmeti verme gibi bir rol üstlenmişlerdir (Benshoff, Poidevant ve Cashwell, 1994). Danışmanlar konsültasyon ilişkisi (Martin ve Baldwin, 1996) içinde okuldaki öğretmenlerle bireysel görüşmeler yapmakta ve onlara yönelik eğitim seminerleri düzenlemektedirler (Borders ve Drury, 1992). Konsültasyon hizmetinden yararlanan öğretmenlerin de öğrencileriyle daha olumlu bir iletişim kurdukları vurgulanmaktadır (Conoley ve Conoley, 1981).

Bu çalışmadaki danışmanlar da öğrenciyle bireysel görüşme ve grup rehberliği yanında konsültasyon hizmeti çerçevesinde problem davranışlarla başa çıkmada öğretmenle görüşme, anne babayla görüşme, aile ve öğrenciyle birlikte görüşme, öğretmene önerilerde bulunma, aile ve öğretmenlere yönelik seminer çalışmaları düzenleme gibi çalışmalar yaptıklarını belirtmişlerdir. Benzer biçimde Bulucu'nun (2003) yaptığı çalışmada da öğretmenler istenmeyen davranışlarla baş etmede okul psikolojik danışmanından veli ve öğrenci ile görüşme yapma, danışmandan öneriler alma, sınıf rehberliği ve bilgi alma konularında yardım aldıklarını belirtmişlerdir.

Bu çalışmanın önemli bulgularından biri de öğretmenlerin büyük çoğunluğunun danışmanla işbirliği kurduğu yönündedir. Öğretmenlerin büyük çoğunluğu psikolojik danışmanın verdiği önerileri uygulayarak olumlu sonuçlar aldıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin psikolojik danışmanlarla olumlu ve işbirliğine yönelik bir ilişki içinde olduğu, büyük bir kısmının danışmanla işbirliği kurduğu daha önceki araştırma (Atıcı, 2004; Bulucu, 2003) sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir. Bulgular kısmında da belirtildiği gibi sayıları azda olsa bazı öğretmenler problem davranışlarla başa çıkma konusunda kendilerini sorun yaşamıyormuş gibi gösterme ve danışmandan yardım istememe yönünde hareket etmektedirler. Danışmanların işbirliğine yatkın olmayan öğretmenlere karşı olmak yerine esnek bir tutum izleyerek yaptıkları çalışmaları ve etkilerini çeşitli fırsatlardan yararlanarak anlatmalarında ve onları işbirliğine yatkın hale getirmelerinde yarar vardır.

Bu çalışmanın sonuçlarına göre öğretmenler danışmanlardan ihtiyaç duydukları noktalarda yardım aldıklarını belirtse de bu yardım sürecinin daha sistematik hale getirilmesinin yararlı olacağı düşünülmektedir. Şöyle ki, danışmanlar göreve yeni başlayan öğretmenler ve deneyimli öğretmenlere yönelik seminer çalışmaları düzenleyebilirler.

Bu çalışmalarda sınıfta ne tür davranış problemleri olabileceği, bunun olası nedenleri ve hangi davranış problemlerine nasıl yaklaşımları gerektiği üzerinde durulabilir. Böylece problemler çıktıkça danışmandan yardım istemek yerine kendi kendilerine çözebilecekleri problemleri çözüp, çözemediklerini danışmanla işbirliği halinde çözmeye çalışabilirler.

Psikolojik danışman okuldaki tüm öğretmenlerin kullanabileceği bazı disiplin yaklaşımlarını grup çalışmaları ve seminerler şeklinde öğretmenlere anlatmalıdır. Örneğin, Glasser'in (1986, 1992) problem çözme yaklaşımı, Dreikurs'un (Dreikurs, Grunwald ve Pepper, 1982) sosyal disiplin modeli, atılgan disiplin (Canter ve Canter, 1992) ve çatışma çözme yaklaşımları (Jones ve Jones, 1998) bu seminerlerde ele alınabilir. Ancak bunun için danışmanların da bu yaklaşımları bilmesi gerekmektedir. Belki öncelikle danışmanlara böyle bir eğitim verilebilir. Bu eğitimler sırasında mümkün olduğu kadar uygulamaya ağırlık verilmeli, sınıfta olabilecek bazı davranış problemlerinin çözümü yukarıda adı geçen yaklaşımlar kullanılarak ve rol oynama tekniğinden de yararlanılarak öğretmenlere gösterilmelidir. Kısacası danışman ve öğretmenlerin istenmeyen davranışlar konusunda konsültasyon ilişkisi içinde yaptıkları çalışmalar daha düzenli ve sistemli hale getirilmelidir. Böylece, öğrenciler için daha olumlu ve etkili bir öğrenme ortamı öğretmenler için de daha az sorunlu bir sınıf çevresi oluşturmak mümkün olacaktır.

KAYNAKLAR

Atıcı, A. (2004). *İlköğretim I. kademe öğretmenlerinin sınıf içi problem davranışlara yönelik müdahalelerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

Atıcı, M. (1999). *An exploration of the relationships between classroom management strategies and teacher efficacy in english and turkish primary school teachers*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Leicester Üniversitesi, Leicester

Baker, S. B. ve Gerler, E. R. (2001). Counseling in schools. (Ed: D. C. Locke, J. E. Myers, ve E. L. Herr) *The Handbook of Counseling*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.

Benshoff, J. M., Poidevant, J. M. ve Cashwell, C. S. (1994). School discipline programs: Issues and implications

for school counselors. *Elementary School Guidance and Counseling*, 28, 163-169.

Borders, L. D. ve Drury, S. M. (1992). Comprehensive school counseling programs: A review for policymakers and practitioners. *Journal of Counseling and Development*, 70, 487-498.

Bulucu, Ö. (2003). *İlköğretim I. kademe öğretmenlerinin sınıf davranış yönetiminde yetkinlik algularının bazı değişkenler açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

Canter, L. ve Canter, M. (1992). *Assertive discipline*: Santa Monica, CA: Canter and Associates.

Cobb, H. C. ve Richards, H. C. (1983). Efficacy of counseling services in decreasing behaviour problems of elementary school children. *Elementary School Guidance and Counseling*, 7, 180-187.

Conoley, J. C. ve Conoley, C. W. (1981). *Toward prescriptive consultation*. (Ed: J. C. Conoley ve C. W. Conoley) *Consultation in Schools*. New York: Academic Press.

Dreikurs, R., Grunwald, B. B. ve Pepper, F. C. (1982). *Maintaining sanity in the classroom: Classroom management techniques*. (2nd Edition) New York: Harper and Row.

Emmer, E. T. (1986). *Effects of Teacher Training in Disciplinary Approaches*. Washington, DC: Office of Educational Research and Improvement.

Gerler, E. R. (1985). Elementary school counseling research and the classroom learning environment. *Elementary School Guidance and Counseling*, 20, 39-48.

Glasser, W. (1986). *Control theory in the classroom*. New York: Harper and Row.

Glasser, W. (1992). *The quality school: Managing students without coercion*. (2nd Edition) New York: Harper and Row.

Glosoff, H. L. ve Koprowicz, C. L. (1990). Children achieving potential: An introduction to elementary school counseling and state-level policies. Alexandria, VA: American Association for Counseling and Development.

Hardesty, P. H. ve Dillard, J. M. (1994). The role of elementary school counselors compared with their middle and secondary school counterparts. *Elementary School Guidance and Counseling*, 29, 83-91.

Hovland, J. ve Smaby, M. H. (1996). At-risk children: Problems and interventions. *Elementary School Guidance and Counseling*, 31, 1, 43-52.

Jones, V. F. ve Jones, L. S. (1998). Comprehensive classroom management: creating communities of support and solving problems. (5th Edition) Boston: Allyn and Bacon.

Lapan, R. T., Gysbers, N. C. ve Sun. Y. (1997). The impact of more fully implemented guidance programs on the school experiences of high school students: A statewide evaluation study. *Journal of Counseling and Development*, 75, 292-302.

Martin, N. K. ve Baldwin, B. (1996). Helping beginning teachers foster healthy classroom management: Implications for elementary school counselors. *Elementary School Guidance and Counseling*, 31, 107-113.

Miles, M. B. ve Huberman, A. M. (1994). Qualitative data analysis: An expanded sourcebook. (2nd edition). Thousand Oaks and London: Sage Publication.

Morse, C. L. ve Russell, T. (1988). How elementary school counselors see their role: An empirical study. *Elementary School Guidance and Counseling*, 23, 54-62.

Myrick, R. D., Merhill, H. ve Swanson, L. (1986). Changing student attitudes through classroom guidance. *The School Counselor*, 33, 244-252.

Nelson, J. R. ve Dykeman, C. (1996). The effects of a group counseling intervention on students with behavioural adjustment problems. *Elementary School Guidance and Counseling*, 31, 1, 21-33.

Patton, M. Q. (1990). Qualitative evaluation and research methods (2nd edition). Newbury Park: Sage Publication.

Strauss, A. & Corbin, J. (1990). Basics of qualitative research: grounded theory procedures and techniques. Newbury Park and London: Sage Publications.

Türnüklü, A. (1999). *Classroom management in Turkish and English primary classrooms*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Leicester Üniversitesi, Leicester.

SUMMARY

COMPARISON OF TEACHERS AND COUNSELORS' IDEAS ABOUT COLLABORATION IN DEALING WITH STUDENTS' BEHAVIOUR PROBLEMS IN PRIMARY SCHOOLS.

Meral Atıcı*

Behavioral problems of children have negative impacts on their own learning as well as that of other children in the classroom (Hovland and Smaby, 1996). Establishing discipline in schools is necessary for effective learning. Since school counsellors often function as behaviour management consultants in schools, they understand that an effective and productive school needs an effective discipline program. School counsellors also assume a role by training teachers about discipline approaches and their potential effect on students and influencing school-wide decisions in adopting these approaches. School counsellors can be valuable resources in establishing a classroom management policy especially for beginning teachers (Benshoff, Poidevant and Cashwell, 1994).

Research indicates that school counselling services have significant effects on coping with behaviour problems. For example, students who have participated in a guidance and counselling programme show significant positive changes in classroom behaviour and attitudes (Myrick, Merhill, and Swanson, 1986) and have significantly less inappropriate behaviour than those students who did not attend in program (Baker and Gerler, 2001). Consultation is one of the services provided by school counsellors in schools. If they consulted with teachers, school counselors would find dealing with individual discipline problems less necessary and would be more likely to positively affect classroom environment (Martin & Baldwin, 1996). Although the number of studies has been increased in the field of classroom behaviour management in Turkey, no research has been done in exploring the teacher-counsellor collaboration in managing misbehaviour. Clearly a study is necessary to examine teachers and counsellors' views on dealing with behaviour problems.

Therefore, the purpose of this study is to identify behaviour problems that teachers, in order to deal with, ask help from counsellors to determine the ways of coping with these problems with the assistant of school counsellors, and to exam-

ine the collaboration process between teachers and counsellors.

METHOD

Since this study's main aim is to explore teachers' and school counsellors' views of managing misbehaviour, interview as a qualitative method has been used to collect data. Therefore, semi-structured interviews with 17 teachers and six counsellors have been conducted. Seven semi-structured interview questions have been asked to determine the interviewees' opinions about misbehaviour, methods for managing misbehaviour, and collaboration between teachers and counsellors in behaviour management. All data obtained from interviews with the teachers and counsellors have been audiotaped for reproduction upon getting the interviewees' permission and then transcribed. Fifty pages of interview texts have been obtained. In order to discover themes embedded in the interview texts, the transcripts of interviews have been subjected to content analysis and interpretation (Strauss & Corbin, 1990).

RESULTS

Counsellors mentioned that teachers apply for counselling services mainly have problems such as students not paying attention to lessons and engaging in irrelevant activities, talking out of turn, disturbing others, and displaying attention deficiency and hyperactivity, learning disabilities, stealing and school phobia. More than half of the teachers agree that they try to manage behaviour problems by themselves first; if they can not solve the problems then they go to school counsellors. According to teachers, these problems are not paying attention to lessons, disturbing others, displaying hyperactivity, learning disabilities, and relationship problems between boys and girls: stealing, talking out of turn, lying, using swear words, teasing and name calling.

*Yard. Doç. Dr. Meral Atıcı Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü
Psikolojik Danışma ve Rehberlik Anabilim Dalı

Results showed that counsellors provide teachers with help mainly by counselling children individually, interviewing with parents and teachers, offering ideas on how to discipline children, and conducting group and classroom guidance activities. Similarly, teachers also report that when they ask help from counsellors to solve behaviour problems, the counsellors individually counsel with the child, make suggestions on how to discipline children, interview with parents, and interview with teachers, tell them how they can manage student behaviour, do group and classroom guidance activities.

According to school counsellors, if teachers volunteer to work co-operatively with them, they can easily get positive outcomes in solving behaviour problems. A few teachers hesitate to apply for counsellor help to deal with student behaviour problems. These teachers try to give an impression that they do not have any problem or that they solve all the problems by themselves without asking for any help.

DISCUSSION

As mentioned in the results section, similarities become obvious between behaviour problems reported by counsellors and teachers that need to be solved by counsellor-teacher collaboration. Counsellors report that teachers apply to the counselling service for managing problems, such as not paying attention to lessons, talking out of turn, disturbing others, displaying attention problems and hyperactivity. Similarly, not paying attention to lessons, disturbing others, being aggressive, hyperactive, and having learning disabilities are among the misbehaviours teachers ask counsellors for help in managing. These behaviour problems are also cited in some studies previously conducted (Atıcı, 1999; Türnüklü, 1999; Sayın, 2001; Bulucu, 2003; Atıcı, 2004).

Previous studies indicate that students who are helped by school counsellors tend to show less misbehaviour (Baker and Gerler, 2001), and students in schools where counselling services are provided seem to do have less disturbing behaviour (Lapan, Gysbers and Sun, 1997). School counsellors play a vital role in correcting and preventing student misbehaviour (Nelson and Dykeman, 1996), and school counsellors are very valuable resources to aid teachers in dealing with behaviour problems (Cobb and Richards, 1983). In line with related literature, in this study great majority of the teachers agree that they work collaboratively with school counsellors to solve behaviour problems

School counsellors often function as behaviour management consultant for teachers in schools (Benshoff, Poidevant and Cashwell, 1994). Within the framework of consultation services, they individually interview with teachers and organise training workshops for them (Borders and Drury, 1992). School counsellors in this study also report that they do consultation with teachers to help them cope with problem behaviour, by individually counselling with the child, interviewing with parents, interviewing with parents and the child together, making suggestions, organising workshop for teachers and doing group counselling. Similarly, a study conducted by Bulucu (2003) has yielded similar findings. In order to help teachers to cope with behaviour problems, school counsellors interview children individually, interview parents individually, provide information to teachers about how to discipline students and do classroom guidance activities. Generally, teachers and counsellors seemed to be satisfied with teacher-counsellor collaboration.